

Kindgericht: van kreet naar concreet

Je hoort het maar wat vaak: wij werken kindgericht, wij gaan uit van het kind. Natuurlijk staat zoets ook in jullie pedagogisch plan, maar dat is papier. Hoe ziet dat er precies uit in jouw praktijk? Hoe breng jij dat dagelijks met al je collega's tot uiting? Dat is makkelijker geschreven dan gedaan!

🗣️ Ingrid Nagtzaam, HetKan 🗣️ Jeanette van Oijen

D

De afgelopen jaren is er veel vraag naar ondersteuning in het proces van het vormen van een kindcentrum. Dan merk je vaak dat er een sterke wil is om samen vanuit één visie te werken. Lastig is dat de 'talen' van de verschillende organisaties binnen een kindcentrum enorm kunnen verschillen. Er wordt hetzelfde bedoeld, maar de termen zijn verschillend. De uitleg van de visie is uitgewerkt in andere denkkaders, waardoor het lastig kan zijn elkaars 'taal' te verstaan. Binnen de kinderopvang wordt vaak gesproken over de uitwerking van interactievaardigheden, binnen het onderwijs over het onderwijsconcept.

Ruimte geven

Een voorbeeld van een recent gesprek tussen een leerkracht en een pedagogisch medewerker over hoe ze 'kindgericht' in hun werk staan: De pedagogisch medewerker koppelt het begrip 'ruimte geven' in eerste instantie aan

10 ankers, een impressie.

Willen we werkelijk uitgaan van kinderen, dan vraagt dit soms om een andere manier van denken. De ankers kunnen je ondersteunen om deze manier van denken op eigen wijze te concretiseren. Door hier gezamenlijk aan te werken, kan er iets nieuws ontstaan wat samen ontwikkeld is. En kunnen het onderwijs en de kinderopvang elkaar aanvullen en versterken.

1) Uitgaan van de drie pedagogen

Van wie leert een kind? Loris Malaguzzi, de Reggio Emilia-pedagoog, benoemde drie pedagogen die elk een stimulerende rol spelen. De eerste pedagoog is *het kind zelf, samen met de andere kinderen*. Juist de verschillen tussen kinderen zijn de bouwstenen voor de ontwikkeling van ieder van hen. De tweede pedagoog is *de volwassene* in de buurt van het kind, die naar de wereld kijkt mét het kind en mogelijkheden tot leren begeleidt. De derde pedagoog wordt gevormd door *de omgeving*: de geboden ruimtes en de materialen. De omgeving is rijk ingericht, stimuleert en daagt het kind uit steeds opnieuw op ontdekking te gaan.

2) Kennis over ontwikkeling

Begeleiders van kinderen weten alles over de ontwikkelingsgebieden en leerlijnen, en weten deze steeds te herkennen in het spel van de kinderen.

3) Een uitdaging in plaats van een opdracht: betekenisvol werken.

Om betrokkenheid van kinderen en daarmee hun ontwikkeling te stimuleren, kun je je telkens de vraag stellen: waarom zou een kind dit gaan doen? Kinderen houden van uitdagingen, gaan daar intrinsiek gemotiveerd op in. Want een uitdaging ga je aan, een opdracht wordt je opgelegd.

4) Procesgericht in plaats van productgericht

Fantasie en zelfvertrouwen groeien niet als kinderen de paddenstoel van de groepsleider moeten namaken of er alleen nog stippen op hoeven te plakken. Zelfvertrouwen groeit wanneer ze naar échte paddenstoelen mogen kijken, ze omringd worden door plaatmateriaal van echte paddenstoelen, ze deze steeds weer mogen bekijken en vervolgens zelf mogen maken. Ze mogen trots zijn op hun eigen paddenstoel! De volwassene

volgt en biedt prikkelende niveauverhogende interventies, en geniet van het proces.

5) Documenteren

Door onderzoeken van kinderen in woord en beeld vast te leggen, ontstaat 'pedagogische documentatie'. Deze documentatie maakt de denk-, maak- en leerprocessen zichtbaar en dus bespreekbaar zodat er gereflecteerd kan worden.

6) Uitgaan van het competente kind

Kinderen worden geboren met veel mogelijkheden. Wij willen de kinderen vertrouwen in zichzelf en de ander meegeven, ze laten ervaren dat ze competent zijn. We willen de competentie van de kinderen bevorderen door ze te stimuleren en te begeleiden in hun eigen handelen.

7) Inspelen op kinderen

Een leerplan is precies wat het woord zegt: een plan, een voorname. In de dagelijkse praktijk blijf je openstaan voor de concrete gebeurtenissen in de groepen, en weet je steeds in te spelen op het spel en de beleving van de kinderen.

8) Kijken achter het gedrag van kinderen

Er is een onderscheid tussen het kind en zijn gedrag. Wanneer je bijvoorbeeld de onzekerheid achter agressieve uitingen ziet en samen met het kind daaraan werkt, heb je veel kans dat de agressie verdwijnt.

9) De verwondering van kinderen in ere houden

De vragen en de verwondering van kinderen zijn de manieren waarop zij de wereld benaderen, en de manieren waarop ze er hun plek in bepalen.

10) Vraag het de kinderen

Ieder kind is uniek; een geheel eigen handelend mens. Je neemt alledaagse problemen serieus en bespreekt dit direct met de kinderen. De kinderen denken na over oplossingen en voelen zich samen verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. Hiermee leren de kinderen echt samenleven in een betekenisvolle situatie.

kinderen in de schoolgaande leeftijd en heeft niet het idee dat dit ook met baby's te maken heeft. Want: een baby

‘Wat gun je een kind? En hoe geef je daaraan samen vorm?’

krijgt toch alle ruimte? De leerkracht geeft te kennen het belangrijk te vinden zijn leerlingen de ruimte te geven, maar worstelt met de verwerking van de lesstof en de leerdoelen die behaald moeten worden.

Niet veel later mochten de leerkrachten en de pedagogisch medewerkers nadenken over manieren waarop ze ruimte konden geven aan hun kinderen en werd hen gevraagd 'ruimtegevende zinnen' te formuleren – op alle >

Inspelen op kinderen

Voorbeeld: het anker 'inspelen op kinderen'

De pedagogisch medewerkers vertellen tot in detail:

- op welke wijze zij tijdens het verschonen inspelen op de initiatieven van de kinderen;
- hoe de dreumesen begeleid worden van het klimmen op tafels en stoelen naar de klim- en klautermaterialen die direct worden gezocht door de professionals wanneer ze merken dat hier dus behoefte aan is;
- hoe bij de peuters de woordenschatuitbreiding gebaseerd wordt op hetgeen de kinderen vertellen wat hen bezighoudt.

De leerkrachten vertellen tot in detail:

- op welke wijze het uitdelen van de rietjes in de onderbouw direct kan leiden tot een betekenisvolle rekenactiviteit;
- hoe binnen de thema's steeds een vragenwand wordt gemaakt waarmee wordt ingespeeld op hetgeen er bij de kinderen speelt;
- op welke wijze de actualiteiten direct betrokken worden in de taalles;
- op welke wijze tijdens de rekeninstructie gekeken wordt welke strategie een kind toepast, en hoe zij hierop inspelen en van daaruit echt uitgaan van verschillen.

niveaus, van baby tot tiener. De leerkracht realiseert zich dat ze haar leerlingen misschien wel het bos in stuurt als ze stimulerend zegt: ahhh, dat lukt jou wel. Blozend geeft de pedagogisch medewerker te kennen dat ze wel heel snel zegt: ach, het valt wel mee, als een kind valt en pijn heeft. Al pratend met elkaar komen ze tot het inzicht dat de manier waarop je bijvoorbeeld fruit eet met een baby al 'ruimtegevend responsief' kan zijn, en dat een leerkracht een kind kan helpen door het zelf initiatief te laten nemen en voor hem klaar te staan als het hem toch niet lijkt te lukken. Als kinderen in een veilige omgeving mogen oefenen, zal je zien dat ze meer eigen ruimte durven en kunnen nemen.

Wat gun je een kind?

HetKan meent dat veel belangrijke vragen over de pedagogische omgang met kinderen, in school en op de opvang, zijn terug te voeren op het antwoord op de vraag wat jij en je collega's bedoelen met 'kindgerichtheid'. Om de vraag nog verder naar de basis te brengen, hebben we deze openingsvraag voor je: wat gun je een kind? En hoe geef je daaraan samen vorm? Wij hebben de afgelopen jaren onderzoek gedaan naar wat een pedagogisch mede-

werker, maar ook een leerkracht, concreet doet wanneer zij kindgericht werkt. We zijn op zoek gegaan naar een houvast voor je handelen. Een houvast voor iedereen in de organisatie om kindgerichtheid van kreet naar concreet te vertalen. Een denkkader en taal van waaruit een team samen het kindgericht werken kan vertalen naar de praktijk. We hebben dit vertaald naar de '10 ankers voor kindgericht werken'.

Deze tien ankers zijn binnen het gehele kindcentrum direct te vertalen naar de eigen praktijk. Zowel binnen de kinderopvang als binnen het onderwijs. Dit maakt het mogelijk om samen het kindgericht werken vorm te geven van 0 tot 13/18 jaar vanuit dezelfde visie. Tijdens de uitwisselingen en presentaties van de ervaringen ten aanzien van de ankers zien we een echte inhoudelijke samenwerking ontstaan tussen alle professionals binnen het kindcentrum. Door met deze tien ankers te werken en op deze wijze uit te wisselen wat het kindgericht werken concreet betekent, zien we binnen een organisatie een gemeenschappelijkheid groeien. Deze brengt de intensiteit van de samenwerking tot een niveau waarop de gezamenlijke visie en missie gevoeld wordt. <

HETKAN BIEDT PROFESSIONALISERING VOOR KINDEROPVANG EN ONDERWIJS.
WIL JE MEER LEZEN OVER DE VERSCHILLENDE ANKERS:
ZIE WWW.HETKANVOORHETKIND.NL.